УДК 159.923

Каргіна Натальякандидат психологічних наук, доцент
кафедри практичної психологіїОдеського національного морського університету (ОНМУ)
<http://orcid.org/0000-0002-6314-7822>**Рубський Вячеслав**доктор філософських наук, старший викладач
кафедри практичної психологіїОдеського національного морського університету (ОНМУ)
<http://orcid.org/0000-0003-3225-8287>
DOI https://doi.org/10.35619/prap_rv.vi14.155

СВІТОГЛЯДНА ОСНОВА ПСИХОЛОГІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ ОСОБИСТОСТІ

Анотація. Емпірично підтверджено, що ні соціально-політичні, ні економічні фактори не можуть служити постійною підставою психологічного благополуччя особистості. У свою чергу, це спонукало дослідників звернути увагу, перш за все, на проблеми етичного, культурологічного та світоглядного характеру та їх зв'язок з психологічним благополуччям особистості. Світоглядна основа є однією з складових психологічного благополуччя, соціально-психологічним явищем, що, безсумнівно, надає вплив на особливості переживання особистості внутрішнього благополуччя. Психологічне благополуччя повинно інтерпретуватися в контексті взаємозв'язку та взаємовідносин з іншими людьми, соціумом в цілому, з світом і світосприйняттям. Благополуччя складається не тільки зі ставлення до зовнішнього об'єктивного результату активності, але й її внутрішнім ефектам у вигляді самоставлення, самоцінності, цілісності. Такий ракурс дослідження відкриває перспективи аналізу психологічної картини психологічного благополуччя, що саме по собі важливо для розуміння змістовної організації цього явища, виявлення тих утворень особистості, які багато в чому визначаються умовами соціалізації, її ситуативного і глибинного традиційного, що минає вглиб історії життя та стосунків багатьох поколінь.

Для побудови цілісної моделі психологічного благополуччя необхідно розглядати особистість в контексті її соціально-психологічних характеристик, а також домінуючих відносин до себе і світу. Не настільки значущим тут стає визначення, власне компонентів психологічного благополуччя, як створення цілісної системи розуміння їх взаємодій із зовнішнім світом і відносинами з іншими людьми. У визначенні внутрішньої структури психологічного благополуччя і її взаємозв'язку з соціально-психологічними характеристиками особистості, а також параметрами, визначальними відносини особистості, може складатися ключове завдання для розуміння суті процесу здійснення людини в світі, його індивідуального світосприйняття, формування довіри до світу, досягнення того психічного стану, при якому людина зможе відчувати свій власний потенціал, а також багатство душевного змісту. Його напрямки і способи здійснення можуть бути пов'язані з екзистенційним та духовним досвідом.

Ключові слова: психологічне благополуччя, особистість, світогляд, соціалізація, досвід, індивідуальність, щастя.

Постановка проблеми. Проблема психологічного благополуччя особистості в останні десятиліття набуває особливої актуальності і значущості у зв'язку з соціальними і економічними трансформаціями, змінами критеріальних оцінок життєдіяльності в сучасному суспільстві, посиленням динаміки життя в цілому. Дослідники даної проблеми здавна відзначали факти, які стосуються переживання благополуччя або неблагополуччя окремим індивідом, здебільшого звертаючись до його станів. Сьогодні ж все більше на передній план висувається необхідність аналізу особистісних, світоглядних і соціально-психологічних детермінант психологічного

благополуччя, так як воно безпосередньо «залежить від взаємодії і взаємовпливу цілого комплексу різних внутрішніх і зовнішніх складових» (Бахарєва, 2004).

Емпірично підтверджено, що ні соціально-політичні, ні економічні фактори не можуть служити постійною підставою (чинником) психологічного благополуччя особистості (Сададьська, 2003; Шаміонов, 2002). У свою чергу, це спонукало дослідників звернути увагу, перш за все, на проблеми етичного, культурологічного та світоглядного характеру та їх зв'язок з психологічним благополуччям особистості. Світоглядна основа є однією з складових психологічного благополуччя, соціально-психологічним явищем, що, безсумнівно, надає вплив на особливості переживання особистості внутрішнього благополуччя. Міра переживання психологічного благополуччя в значно більшій степені залежить від самої особистості, від її сформованих стійких особливостей, не від випадковості та об'єктивних умов життя; також велике значення мають такі фактори, що залежать від нас, як характеристики міжособистісних відносин, цілей, цінностей та світогляду (Леонтьєв, 2004).

Мета даної роботи полягає у розгляді світоглядної основи психологічного благополуччя особистості.

Для досягнення мети дослідження, яка передбачала розширення та поглиблення наукових уявлень про світоглядну основу психологічного благополуччя використано теоретичний аналіз літератури, порівняння та узагальнення наукової літератури з проблеми дослідження.

Аналіз досліджень проблеми. Особистість не може жити без віри в правильність і здійсненність власних дій, які прогнозували або плануються. Якщо спроектоване майбутнє повністю допомагає оцінити можливості людини, її цілі будуть лише ілюзією, а їх досягнення стануть загально неможливими. Вивчаючи особистість, що пізнає цей світ досить вибагливо, можна відзначити її індивідуальний світогляд у процесі пізнання, дії, вона не тільки переробляє цей світ, але і перш за все, пізнає себе, виходить за свої межі, тим самим збагачуючи свій внутрішній світ. Даний аспект більш повно розкритий в статті Рубського (2018) «Категоризація і семіотичне моделювання картини світу». Пізнаючи себе, особистість засвоює цей світ, а будь-яке розуміння базується на самопонятті. Ці твердження базуються на безсумнівному факті, що людина є основною констатуючою частиною людського світу. В кожному з нас є не тільки індивідуальне, але й універсальне, загальнолюдське (Знаков, 2005, с.18). Розглядаючи сучасні підходи до вивчення світоглядної основи благополуччя, можна виділити одну з тенденцій, що характеризують розвиток психологічної науки – це все більш зростаюча зацікавленість у дослідженні змістовних особливостей індивідуальної свідомості особистості, що є інтегрованим та багатомірним відтворенням реальності, де все більш широко відображено проблему необхідності вивчення індивідуальної специфіки внутрішнього життя та реконструкції індивідуальної картини світу особистості (Гази-Нагаєва, 2000, с.21). Вказане вище – це спроба розглянути світоглядну основу психологічного благополуччя як можливість дізнатися та змінити власне світовідчуття, його ж правильність у багатьох країнах буде залежати від знання власної природи.

Світогляд описаний Додоновим як психічне утворення, що включає в себе основні знання людини про світ і ставлення до нього, з позиції, в якій він здійснює своє спільне вивчення дійсності при розробці нових цільових програм свого життя та при принциповій оцінці різних явищ і подій (Додонов, 1975, с.41). Леонтьєв стверджує, що поняття «світогляд» є видовим по відношенню до поняття «образ світу» (Леонтьєв, 2004, с.12). Зміст світогляду – певні генералізовані уявлення, що описують логіку побудови картини суцього. Світогляд – це невід'ємна та необхідна властивість суб'єкта знаючого, суб'єкта, що висуває зв'язок із оточуючими його світом, свій життєвий шлях, а також напрямок розвитку, в якому він реалізує власний потенціал і безпосередньо пов'язаний з психологічним благополуччям (Леонтьєв, 2004). Світогляд формує позитивно настроєну особистість, сприяє виробничій діяльності та самореалізації, впливає на позитивне мислення людини, на її становлення до оточення, і, відповідно, на успішність особистості в суспільстві. Таким чином, світогляд, згідно Леонтьєву, - це центральна частина, компонент картини світу. В картину світу входять різні когнітивні складові – знання, поняття, представлення – як загальні, так і приватні, конкретні (Леонтьєв, 2004).

Ширяєва (2008) у своїй структурі виділяє світоглядний компонент психологічного благополуччя, який включає ступінь незалежності цінностей і поведінку суб'єкта від зовнішнього

впливу, ступінь творчої спрямованості особистістю, задоволеність самореалізацією. Світоглядний компонент важливий, адже він більш широко розкриває сутність психологічного благополуччя, дає більше можливостей зрозуміти за рахунок яких ресурсів особистість може досягти внутрішнього благополуччя. Тому слід приділити особливу увагу тому, що основою психологічного благополуччя є, перш за все, довіра до світу і оптимістичне світосприйняття (Бахарева, 2004). Довіра до світу допомагає цілісно сприймати модуси часового існування, а саме минулого, сьогодення і майбутнього, при якому формується континуальне світосприйняття й благополуччя. Ці процеси відбуваються завдяки розвитку і збільшенню рівня довіри як до себе в першу чергу, так і до світу, що сьогодні визначається минулим досвідом успіхів і невдач, які людина враховує, здійснюючи вибір й плануючи свою майбутню діяльність (Леонтьєв, 2004). Ми також згодні з роздумами Шаміонова, згідно з якими «однією з основних функцій психологічного благополуччя є створення динамічної рівноваги, між особистістю і навколишнім її світом, що дозволяє вивільнити потреби більш високого порядку, – громадські за своєю природою» (Шаміонов, 2006, с.107).

Виклад основного матеріалу дослідження. Основними чинниками психологічного благополуччя особистості є мотиваційні (досягнення, покликання, якість життєдіяльності); змістовні (взаємини з іншими, зміст життя і діяльності); гігієнічні (умови життя і діяльності); когнітивні (знання про світ, про себе, про свою природу, про життя і діяльності, їх співвіднесення і оцінка); емоційні (відображення зовнішньої оцінки) (Шаміонов, 2006, с. 108). Твердження Рубінштейна свідчать про те, що саме психологічне благополуччя повинно інтерпретуватися в контексті взаємозв'язку та взаємовідносин з іншими людьми, соціумом в цілому, з світом і світосприйняттям. Метою ж досягнення благополуччя в цьому ракурсі може стати власне реалізація всіх можливостей, які створюються життям і діяльністю людини «боротьба за вищий рівень людського існування» (Виготський, 1993, с. 88).

Формування психологічного благополуччя засноване на якісних ефектах соціалізації, так як саме вони визначають установки щодо себе, соціуму і життя в цілому. Адаптація, інтеграція та індивідуалізація є, по суті, найбільш важливими соціально-психологічними процесами, від яких багато в чому залежить благополуччя особистості. Узгодженість цих процесів і їх «спадкоємність» визначають громадську успішність особистості, можливість найбільш повного її розгортання. Від пристосування залежить рівень зіставлення внутрішньої і поведінкової структури до вимог групи, від інтеграції – включеність в діяльність групи і відтворення її цінностей, від індивідуалізації – продукування своєї системи цінностей і формування світогляду (Шаміонов, 2002). Окремо необхідно сказати про те, що знання про світ, про себе є ключовим у світоглядній основі психологічного благополуччя особистості і безпосередньо пов'язане з такою екзистенціальною категорією як «свідомість життя» (Фесенко, 2005). Психологічне благополуччя складається в результаті осмислення людиною власного життя і задоволеності реальністю. В даному напрямку психологічне благополуччя постає структурою значущих відносин, в якій існує людина, і в свідомості яких вона бере участь, і тому саме в контексті зі світом та іншими особистість може бути актуалізована та пізнана (Виготський, 1993). Істотним з точки зору осмислення психологічного благополуччя особистості є співвідношення буденного і екзистенційного досвіду. Ці явища різняться по ряду критеріїв: «наявність або відсутність в структурі досвіду метасистемної організації; орієнтація на «суб'єктивний» метод визначення самого значимого, цінного для суб'єкта і на «об'єктивний» вихід за змістовні межі ситуації, абстрагування від її конкретних обставин, узагальнення; оцінка суб'єктом подій і ситуацій людського буття і світосприйняття, або як звичних, або як критичних, що різко відрізняються від повсякденних», відзначаючи, проте, нерозривний зв'язок двох видів досвіду (Кроник, 2003, с. 33-34). Необхідно відзначити, що внаслідок різних спроб осмислення феномена психологічного благополуччя особистості вчені прийшли до його розуміння, перш за все, з принципів цілісності світоглядного і екзистенційного досвіду. Це пов'язано ще і з тим, що прагнення оцінки психологічного благополуччя на основі будь-яких досягнень не увінчалися успіхом. Перш за все, тут йдеться про розуміння психологічного благополуччя як явища, базовою інстанцією якого виступає переживання досвіду, а також досвід переживань. При цьому досвід – це не лише те що трапилося, що впливає, але і потенційне. Важливе значення для психологічного благополуччя належить

поданням про потенційне, досяжне, відповідне належному. Єдність часів для суб'єкта тут означає рух як в одному, так і в іншому напрямках, що задає певні вектори для переживання сьогодення. Проте, відбувається не просто концентрацію досвіду, його відображення, але формування ставлення до цього досвіду, співвіднесення його з світоглядною основою психологічного благополуччя (Виготський, 1993).

Ціннісне ставлення до світу, свого буття (в тому числі інтеграція відносин до різних його аспектів, «просторів») формується на рівні постійної «звірки», заломлення засвоєного, понятого, прийнятого, пережитого та потрібного, очікуваного, необхідного, об'єктивно заданого (враховуючи і результати активності самої людини). Відзначимо, що благополуччя складається не тільки зі ставлення до зовнішнього об'єктивного результату активності, але й її внутрішнім ефектам у вигляді самоставлення, самоцінності, цілісності. Стосовно до вивчення психологічного благополуччя особистості – це передбачає вивчення не тільки (і не стільки) прямої оцінки задоволеності життям або «рівня щасливого», але, перш за все, уявлень про співвіднесення життєвих подій, їх ланцюжків та цілісного буття з ціннісно-смысловими утвореннями, хоча б в усвідомлюваному їх вигляді. Таке дослідження відкриває перспективи аналізу психологічної картини психологічного благополуччя, що саме по собі важливо для розуміння змістовної організації цього явища, виявлення тих утворень особистості, які багато в чому визначаються умовами соціалізації, її ситуативного і глибинного традиційного, що мінає вглиб історії життя та стосунків багатьох поколінь. Останнє особливо важливо в зв'язку з різного роду процесами мобільності в суспільствах, а також взаємопроникненням культур (етнічних, соціально-демографічних), внаслідок чого й відбувається розмивання меж визначеності цінностей, їх системні збої та певна хаотичність, сплутаність. Це накладає особливу відповідальність на суб'єкта, здатного до саморозвитку і самодетермінації, подолання витрат своєї соціалізації (Шаміонов, 2002).

Високому рівню психологічного благополуччя сприяють, перш за все, реальні відносини зі світом (Леонтьєв, 2004), а також висока оцінка світу і своїх можливостей (Кроник, 2003). В даному випадку важливо сказати про те, що психологічне благополуччя не гарантоване людині. Так як спочатку треба вступити в реальні відносини з цим світом, і, тоді з цього, можливо, щось вийде (Леонтьєв, 2004). Переживання особистістю благополуччя в більшій мірі залежить від внутрішнього світу особистості, її світосприйняття, ніж від об'єктивних умов життя, а домінуючими чинниками психологічного благополуччя виступають, перш за все, міжособистісні відносини, цілі, цінності, світоглядна основа і гармонія з природою (Гази-Нагаєва, 2000, с. 23). Слід сказати і про те, що центральним стає питання про умови та способи набуття щастя і психологічного благополуччя, які розуміються як форма переживання людського буття, пов'язана з самоздійсненням – «це переживання виникає в разі перетворення мотивації людини до світу в нескінченно велику величину» (Кроник, 2003, с. 23). Останнє відбувається при наявності високої оцінки людиною значущості світу і своїх можливостей. Високі оцінки значущості світу і можливостей є, отже, психологічними умовами переживання психологічного благополуччя особистістю. На шляху до цього особистості важливо дотримуватися умов, які їй пред'являє цей світ, керуючись власними інтересами, потребами і бажаннями – одним словом, виходити з власної суб'єктивності.

Численні дослідження проявів ставлення до світу і пов'язаного з ним почуття психологічного благополуччя, свідчать про наявність базових оптимістичних і песимістичних підстав. За Е. Еріксоном, довіру або недовіру, закладає психоемоційний фундамент для всього подальшого розвитку особистості. У цей період ставлення до світу виявляється як поступово встановлюючий світогляд, світосприйняття і конструктивне (деструктивне) ставлення до навколишньої дійсності. У конструюючих ціннісних орієнтаціях виявляється ставлення до світу як система узагальнених уявлень про світ в цілому, його пристрої, і законах, про навколишню дійсність і інших людей, про узагальнене благополуччя як «підсумкового відношення до життя» (Садальская, 2003, с. 17). Ставлення до світу, а разом з тим і психологічне благополуччя формує і обумовлює внутрішні інтенції світу: готовність або неготовність виражати себе в соціумі, орієнтуватися або нехтувати гуманістичними цінностями та ідеалами, сприймати людей і об'єкти навколишнього світу як «априорно хороші» і «априорно погані».

Ще одним важливим елементом у світоглядній основі психологічного благополуччя виступає мудрість, як певний рівень душевної зрілості людини, що виявляється в можливості вирішення життєвих проблем. Розрізняються три аспекти розуміння мудрості: мудрість, як позитивний процес, як спосіб отримання і переробки інформації; мудрість як чеснота, як те, що робить людину корисною для суспільства; мудрість як загальне благо, то, що самому власникові ця властивість дає певні переваги. Ще одна особливість мудрості полягає в тому, що це не просто здатність розуміння, але і трансформація цього розуміння в практичні дії, «цінний ресурс для того, щоб жити щасливо» (Еммонс, 2004, с. 294). Тут слід згадати про те, що «люди з більш високим рівнем мудрості, мабуть, більш відкриті, більш орієнтовані на зростання, у них вище характеристики моральних суджень, креативності, вони довіряють світу, їм не властивий консервативний і оцінний тип мислення. Вони зацікавлені в розумінні психологічного функціонування інших, соціально компетентні, їм притаманна емоційна безтурботність без втрати інтересу до світу і орієнтація на психологічне благополуччя інших і суспільства в цілому, а не тільки на власні задоволення» (Staudinger, 2005, с. 201).

Висновки і перспективи подальших розвідок. Таким чином, вивчення світоглядної основи психологічного благополуччя є досить важливим і практично значущим. Отже, для побудови цілісної моделі психологічного благополуччя необхідно розглядати особистість в контексті її соціально-психологічних характеристик, а також домінуючих відносин до себе і світу. Не настільки значущим тут стає визначення, власне компонентів психологічного благополуччя, як створення цілісної системи розуміння їх взаємодій із зовнішнім світом і відносинами з іншими людьми. Власне у визначенні внутрішньої структури психологічного благополуччя і її взаємозв'язку з соціально-психологічними характеристиками особистості, а також параметрами, визначальними відносини особистості, може складатися ключове завдання для розуміння суті процесу здійснення людини в світі, його індивідуального світосприйняття, формування довіри до світу, досягнення того психічного стану, при якому людина зможе відчувати свій власний потенціал, а також багатство душевного змісту. У свою чергу, світоглядна основа психологічного благополуччя особистості впливає, перш за все, на саморозвиток і особистісний ріст, а його напрямки і способи здійснення можуть бути пов'язані з екзистенційним та духовним досвідом.

СПИСОК ПОСИЛАНЬ

- Бахарева, Н. К. (2004). *Субъективное благополучие как системообразующий фактор толерантности*. (Автореф. дис. канд. психол. наук). Хабаровск.
- Гази-Нагаева, Е. В. (2000). Деструктивные способы поведения: психологический анализ. *Психологические особенности преодоления экстремальных и эмоциогенных ситуаций в подростково-юношеском возрасте: Материалы межрегиональной Российской научно-практической конференции* (с. 20-23). Сыктывкар: Сыктывкарский университет.
- Додонов, Б. И. (1985). О системе личность. *Вопросы психологии*, 5, 36-45.
- Знаков, В. В. (2005). Самопонимание субъекта как когнитивная и экзистенциальная проблема. *Психологический журнал*, 26, 1, 18-28.
- Кроник, А. А. (2003). *Каузометрия: методы самопознания, психодиагностики и психотерапии в психологии жизненного пути*. Москва: Смысл.
- Леонтьев, Д. А. (2004). Мировоззрение как миф и мировоззрение как деятельность. В В. И. Кабрин, О. О. Муравьева (Ред.). *Менталитет и коммуникативная среда в транзитном обществе*. Томск: ТГУ.
- Леонтьев, Д. А. (2003). *Психология смысла: природа, строение и динамика смысловой реальности*. Москва: Смысл.
- Мэй, Р. (2001). *Экзистенциальная психология*. Москва: Эксмо-Пресс.
- Рубський, В. М. (2018). Категоризація і семіотичне моделювання картини світу. *Evropský filozofický a historický diskurz*. Praha, 4, 112-117.
- Садальская, Е. В. (2003). Личностные факторы в оценке качества жизни и психологического благополучия. *Ежегодник российского психологического общества*, 7, 15-19.
- Шамионов, Р. М. (2002). Психология субъективного благополучия (к разработке интегративной концепции). *Мир психологии*, 2, 143-148.

- Шамионов, Р. М. (2002). *Внешние и внутренние детерминанты личности*. (Автореф. дис. канд. психол. наук). Ярославль.
- Ширяева, О. С. (2008). *Психологическое благополучие личности в экстремальных условиях жизнедеятельности*. (Автореф. дис. канд. психол. наук). Хабаровск.
- Фесенко, П. П. (2005). *Осмысленность жизни и психологическое благополучие личности*. (Автореф. дис. канд. психол. наук). Москва.
- Эммонс, Р. (2004). *Психология высших устремлений: мотивация и духовность личности*. Москва: Смысл.
- Csikszentmihalyi M. (1990). The psychology of wisdom: An evolutionary interpretation. In R. J. Sternberg (Ed.). *Wisdom: Its nature, origins and development* (pp. 25-51). New York: Cambridge University Press.
- Staudinger, U. M. (2005). Wisdom and personality. In R. J. Sternberg, J. Jordan (Eds). *A Handbook of Wisdom: Psychological Perspectives* (pp. 191-219). New York: Cambridge University Press.

REFERENCES

- Bakhareva, N. K. (2004). *Sub'yektivnoye blagopoluchiye kak sistemoobrazuyushchiy faktor tolerantnosti* [Subjective well-being as a system-forming factor of tolerance]. (Avtoref. dis. kand. psikholog. nauk). Khabarovsk. [in Russian].
- Gazi-Nagayeva, Ye. V. (2000). Destruktivnyye sposoby povedeniya: psikhologicheskiy analiz [Destructive behaviors: psychological analysis]. *Psikhologicheskiye osobennosti preodoleniya ekstremal'nykh i emotsiogennykh situatsiy v podrostkovo-yunosheskom vozraste: Materialy mezhregional'noy Rossiyskoy nauchno-prakticheskoy konferentsii* (s. 20-23). Syktyvkar: Syktyvskarskiy universitet. [in Russian].
- Dodonov, B. I. (1985). O sisteme lichnost' [About personality system]. *Voprosy psikhologii*, 5, 36-45. [in Russian].
- Znakov, V. V. (2005). Samoponimaniye sub'yekta kak kognitivnaya i ekzistentsial'naya problema [Self-understanding of the subject as a cognitive and existential problem]. *Psikhologicheskiy zhurnal*, 26, 1, 18-28. [in Russian].
- Kronik, A. A. (2003). *Kauzometriya: Metody samopoznaniya, psikhodiagnostiki i psikhoterapii v psikhologii zhiznennogo puti* [Causometry: Methods of self-knowledge, psychodiagnostics and psychotherapy in the psychology of life's journey]. Moskva: Smysl. [in Russian].
- Leont'yev, D. A. (2004). Mirovozzreniye kak mif i mirovozzreniye kak deyatel'nost' [Worldview as a myth and worldview as an activity]. V V. I. Kabrin, O. O. Murav'yeva (Eds.). *Mentalitet i kommunikativnaya sreda v tranzitnom obshchestve*. Tomsk: TGU. [in Russian].
- Leont'yev, D. A. (2003). *Psikhologiya smysla: priroda, stroyeniye i dinamika smyslovoy real'nosti* [Psychology of meaning: nature, structure and dynamics of semantic reality]. Moskva: Smysl. [in Russian].
- Mey, R. (2001). *Ekzistentsial'naya psikhologiya* [Existential psychology]. Moskva: Eksmo-Press. [in Russian].
- Rubs'kiy, V. M. (2018). Kategorizatsiya i semiotichne modelyuvannya kartini svitu [Categorization and semiotic modeling of a world outlook]. *Evropsky filozoficky a historicky diskurz*. Praha, 4, 112-117. [in Ukrainian].
- Sadal'skaya, Ye. V. (2003). Lichnostnyye faktory v otsenke kachestva zhizni i psikhologicheskogo blagopoluchiya [Personal factors in assessing the quality of life and psychological well-being]. *Yezhegodnik rossiyskogo psikhologicheskogo obshchestva*, 7, 15-19. [in Russian].
- Shamionov, R. M. (2002). Psikhologiya sub'yektivnogo blagopoluchiya (k razrabotke integrativnoy kontseptsii) [Psychology of subjective well-being (towards the development of an integrative concept)]. *Mir psikhologii*, 2, 143-148. [in Russian].
- Shamionov, P. M. (2002). *Vneshniye i vnutrenniye determinanty lichnosti* [External and internal determinants of personality] (Avtoref. dis. kand. psikholog. Nauk). Yaroslavl'. [in Russian].
- Shiryayeva, O. S. (2008). *Psikhologicheskoye blagopoluchiye lichnosti v ekstremal'nykh usloviyakh zhiznedeyatel'nosti* [Psychological well-being of an individual in extreme conditions of life]. (Avtoref. dis. kand. psikholog. nauk). Khabarovsk. [in Russian].

- Fesenko, P. P. (2005). *Osmyslennost' zhizni i psikhologicheskoye blagopoluchiye lichnosti* [Meaningfulness of life and psychological well-being of an individual]. (Avtoref. dis. kand. psikh. nauk). Moskva. [in Russian].
- Emmons, R. (2004). *Psikhologiya vysshikh ustremleniy: motivatsiya i dukhovnost' lichnosti* [Psychology of higher aspirations: personal motivation and spirituality]. Moskva: Smysl. [in Russian].
- Csikszentmihalyi, M. (1990). The psychology of wisdom: An evolutionary interpretation. In R. J. Sternberg (Ed.). *Wisdom: Its nature, origins and development* (pp. 25-51). New York: Cambridge University Press. [in English].
- Staudinger, U. M. (2005). Wisdom and personality. In R. J. Sternberg, J. Jordan (Eds.). *A Handbook of Wisdom: Psychological Perspectives* (pp. 191-219). New York: Cambridge University Press. [in English].

IDEOLOGICAL BASIS OF THE PSYCHOLOGICAL WELL-BEING OF THE INDIVIDUAL

Kargina Natalya

candidate of Psychological Sciences,
Associate Professor, department of Practical Psychology,
Odessa National Maritime University (Mechnikov str. 34, Odessa, Ukraine).
<http://orcid.org/0000-0002-6314-7822>

Rubskiy Viacheslav

doctor of Philosophical Sciences, senior Lecturer,
department of Practical Psychology,
Odessa National Maritime University (Mechnikov str. 34, Odessa, Ukraine).
<http://orcid.org/0000-0003-3225-8287>
DOI https://doi.org/10.35619/prap_rv.vi14.155

Abstract. *It has been empirically confirmed that neither socio-political nor economic factors can serve as a permanent basis for a person's psychological well-being. In turn, this prompted the researchers to pay attention, first of all, to the problems of ethical, cultural and ideological nature and their connection with the psychological well-being of the individual. The ideological basis is one of the components of psychological well-being, a socio-psychological phenomenon that undoubtedly influences the peculiarities of personal well-being.*

Psychological well-being must be interpreted in the context of interconnectedness and relationships with others, society as a whole, the world, and worldview. Well-being consists not only of the attitude towards the external objective result of activity, but also of its internal effects in the form of self-esteem, self-worth, integrity. This perspective opens the prospect of analyzing the psychological picture of psychological well-being, which in itself is important for understanding the meaningful organization of this phenomenon, the identification of those entities of the personality, which are largely determined by the conditions of socialization, its situational and deep traditional, deepening the history of life and relationships generations.

In order to build a holistic model of psychological well-being, one must consider one's personality in the context of one's socio-psychological characteristics, as well as dominant relationships to oneself and the world. Not so significant here is the definition, in fact, of the components of psychological well-being, as the creation of a holistic system of understanding their interactions with the outside world and relationships with other people. In determining the internal structure of psychological well-being and its relationship with the socio-psychological characteristics of the individual, as well as the parameters that determine the relationship of personality, may be a key task for understanding the essence of the process of human realization in the world, his individual worldview, building confidence in the world, mental state in which a person will be able to feel their own potential, as well as the wealth of spiritual content. His direction and methods of exercise may be related to existential and spiritual experiences.

Key words: *psychological well-being, personality, outlook, socialization, experience, individuality, happiness.*

Стаття надійшла до редакції 16.01.2020

Випуск 14, 2020 Збірник наукових праць РДГУ.